

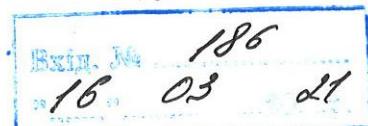
ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу Штець Тетяни Федорівни
на тему «Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки
України», що подана на здобування ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 – «Економіка»

Ступінь актуальності обраної теми.

Сучасна еволюція світової економіки, ринкових та суспільних відносин підтверджують високу вагомість і часто незамінність процесів цифровізації. Це забезпечує активне зростання попиту на цифрові електронні технології та інформаційно-комунікаційні системи, мережі і платформи, які являють собою сукупність методів, процесів і засобів, інтегрованих у систему економічних інтересів користувачів інформації.

Щодо України, як і інших країн, все більше зростає значимість формування окремого сектора цифрової економіки та його значення у забезпеченні збільшення ВВП і національного доходу країни, інноваційного розвитку базових галузей економіки, підвищення рівня зайнятості та якості життя населення. Таким чином, сектор цифрової економіки є чинником ефективного функціонування та сталого конкурентного розвитку економічної системи країни. Все це вимагає від органів державного регулювання розроблення та реалізації механізмів, що передбачатимуть належний розвиток сектора цифрової економіки.

Поточний стан наукового опрацювання проблемних аспектів, а також недостатня кількість досліджень у даному напрямку вимагає конструктивного узагальнення та систематизації теоретико-методичних і прикладних зasad вдосконалення державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України. А тому можна стверджувати, що тема дисертаційної роботи Штець Т. Ф. є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

На користь актуальності та наукової цінності питань, які розглянуто та вирішено у дисертації Штець Т. Ф., свідчить використання результатів дисертаційної роботи під час виконання наукових тем з державною реєстрацією. Так, в межах науково-дослідної роботи Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в місті Львові «Державна політика розвитку та реформування реального сектора економіки України у забезпеченні відновлення економічного зростання» (номер державної реєстрації 0117U004184) авторкою запропоновано комплекс заходів державної політики розвитку сектора цифрової економіки, завдання яких стосувалися забезпечення реалізації конкурентного потенціалу базових видів економічної діяльності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Опрацювання змісту дисертації дає підстави зробити висновок, що обрана авторкою мета – розробка теоретико-методичних і прикладних зasad державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України – досягнута. Досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань стало можливим завдяки використанню науково-методичного інструментарію дослідження.

Авторкою проведене комплексне наукове обґрунтування теоретико-методичних і прикладних підходів до комплексного вирішення проблеми налагодження та реалізації державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України, що дозволило отримати обґрунтовані висновки та достовірні результати дослідження.

Достовірність даного дисертаційного дослідження забезпечується поєднанням глибокого і критичного аналізу та осмисленням авторкою положень, які містяться в численних зарубіжних та вітчизняних наукових джерелах, використанням достатньої кількості фактичних даних, науковим обґрунтуванням власних наукових положень.

Інформаційний базис дисертаційної роботи склали нормативно-правові

акти, офіційні матеріали Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства інфраструктури України, статистичні дані Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали мережі Internet та результати особистих напрацювань авторки.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів підтверджується також позитивною їх оцінкою у процесі апробації на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, реалізації їх в конкретних розробках, призначених для використання в роботі органів влади та місцевого самоврядування, публікаціями у фахових наукових виданнях.

Отримані результати в достатній мірі обґрунтовані, мають чіткі кількісні та якісні характеристики і повністю витікають з проведених досліджень. Пропозиції і рекомендації авторки характеризуються конкретністю, вони є результатом переконливих розрахунків і мають практичне значення.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота підготовлена на належному науковому рівні. Авторка вдало оперує теоретико-методичними та прикладними аспектами проблематики обраного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження забезпечується вагомою джерельною базою, ґрутовним аналізом нормативно-правового забезпечення досліджуваного процесу, достатньо широким спектром використаних наукових методів, здатністю авторки до критичного аналізу та узагальнень.

Дисертація містить положення, що характеризуються науковою новизною та спрямовані на вдосконалення процесу державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України.

Зокрема, у дисертації набули подальшого розвитку концептуальні характеристики сектора цифрової економіки (с. 28 дисертації), зокрема

обґрунтовано його системне бачення на основі виокремлення ключових понять, ознак, мети, цілей, умов формування, індикаторів розвитку, факторів та шляхів розбудови.

Авторкою розвинуто концептуальні положення державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки шляхом розширення існуючих інструментів в цій сфері (інституційних, економічних, організаційних, ресурсних) низкою нових, ідентифікованих у підсумку як формування матриці, де інструменти державного регулювання визначаються узгоджено у відповідності до, по-перше, механізмів державної політики (інституційно-правового, економічного, адміністративно-організаційного, інформаційного та соціально-психологічного, техніко-технологічного та, по-друге, чинників розвитку цифровізації (середовище, ресурсне забезпечення, інфраструктура, кон'юнктура) (с. 38-54 дисертації).

Дисеранткою обґрунтовано концептуальні положення та апробовано методичний підхід до аналізу процесів розвитку сектора цифрової економіки. Імплементація підходу, що передбачає етапи: стратегічний, постановочний, експертний, якісної оцінки, кількісної оцінки, заключний, дозволяє обчислити інтегральний індекс, а також його субіндекси за групами: самодостатність, ефективність, готовність, залученість, інфраструктура, кооперація; отримати достовірну характеристику якості середовища розвитку сектора цифрової економіки в статиці, динаміці та в структурних аспектах (с. 118-132 роботи).

В роботі розвинуто інструменти стратегічного планування політики державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки шляхом визначення етапів стратегічних змін (1) формування потенціалу сектора, 2) становлення та зміцнення його конкурентних позицій, 3) реалізація потенціалу сектора в системі національного господарства та розвитку інформаційного суспільства) та у відповідності до них – стратегічних пріоритетів державного регулювання, напрями покращення структурних характеристик сектора та стратегічні завдання за групами суб'єктів – стратегічних партнерів у цій сфері: держави, бізнесу, суспільства, інфраструктурних інституцій (с. 140-154

рукопису).

Здобувачкою удосконалено методичний підхід до державного регулювання розвитку інституціонального забезпечення цифровізації національного господарства, а саме: запропоновано методику визначення відповідних інструментів за групами: інститутів та інституцій, а також напрямів: (1) інституційно-правовий базис, (2) інституційно-організаційна платформа, (3) інституційно-інфраструктурне забезпечення, (4) інституційно-економічний блок та (5) інституційно-психологічне середовище (с. 158-172 дисертації).

Розроблено проект Програми цифровізації реального сектора економіки України зі структурними елементами: вихідні умови, мета та цілі державної політики, напрями регулювання, глобалізаційний та євроінтеграційний блок, фінансово-ресурсне та організаційно-управлінське забезпечення, інструментарій моніторингу, контролю та коригування, прийняття та реалізація якої дозволить суттєво пришвидшити та підвищити ефективність державної політики в цій сфері (с. 174-190 роботи).

Таким чином, теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає у визначенні структурно-функціональних компонент сектору цифрової економіки, в контексті яких надано характеристики інструментів державного регулювання розвитку сектора та здійснено їх порівняння згідно світового досліду.

І як висновок, практичне значення теоретико-методичних і науково-практичних положень дисертації полягає у можливості їх використання органами влади на макро- та мезорівні ієрархії управління з метою реалізації заходів щодо активізації процесів вдосконалення державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України. Зокрема, результати дослідження були використані в роботі Устинівської районної державної адміністрації та Львівської обласної асоціації малого і середнього підприємництва. Окрім теоретичні та методичні положення дослідження використовуються в навчальному процесі Центральноукраїнського інституту

ПрАТ ВНЗ «МАУП».

У цілому, основні положення і рекомендації дисертації є теоретично доведеними та ґрунтуються на результатах проведених досліджень.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення з публікаціями Штець Т. Ф. у наукових виданнях дозволяє зробити висновок про достатньо повне відображення основних результатів дослідження, що містять елементи наукової новизни, удосконалення теоретичних положень та прикладних рекомендацій, що дозволяє вважати виконаними положення п.11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 06 березня 2019 р. №167.

Відсутність (наявність) порушення академічної добросердності

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи Штець Т. Ф., не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної добросердності (академічного plagiatu, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). В дисертаційній роботі є посилання на джерела інформації за кожним випадком використання тверджень, відомостей, ідей, розробок, статистичних даних. Представлена наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовані методики досліджень, джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи і її окремих положень

Відзначаючи достатню теоретичну і практичну значущість результатів дисертаційної роботи Штець Т. Ф., необхідно звернути увагу на окремі положення дисертації, які можуть слугувати підставою для дискусії, та окремі

недоліки, зокрема:

1. Авторська розробка, наведена на рис. 1.2 – методи, механізми та інструменти державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки згідно світового досвіду – мала б більше прикладне значення, якщо б було визначено ще і отримані результати регулювання, як ті, чи інші рішення в системі державної політики, які були прийняті та, власне, й забезпечили відповідні зміни щодо, наприклад, розвитку інституціональної інфраструктури, активізації інвестицій, покращення цифрових компетенцій, створення онлайн-порталів і т. ін.

2. Достатньо дискусійним виявився аспект чіткого окреслення меж сектора цифрової економіки. Ця обставина не дозволила в повній мірі визначити масштаби та обсяги, рівень і динаміку розвитку сектора саме цифрової економіки України у другому розділі роботи.

3. У п.р. 2.1 на рис. 2.7 (с. 97 дисертації) здобувачкою вказано на перешкоди та недоліки цифровізації бізнесу в Україні. Це, зокрема: обмежений попит та дефіцит якісних доступних ІТ-продуктів; недостатня готовність до системної ІТ-модернізації виробництва; слабкість ринку та інфраструктури підтримки цифровізації; обмеженість ресурсного забезпечення цифрової трансформації та ін.; проблеми топ-менеджменту проектів цифровізації бізнесу. Разом із тим, слід було обґрунтувати інструменти та засоби державної політики, чітко спрямовані на усунення цих недоліків.

4. У роботі дисертантою зазначено, що збереження науково-технологічного потенціалу країни є важливою передумовою для розвитку сектора цифрової економіки. Водночас, підкреслюється вкрай низький рівень інноваційно-технологічної активності підприємств України (с. 80). Відповідно, дослідження набуло б комплексності, якби автор оцінила інтегральний інноваційний потенціал регіонів України і звернула увагу на інфраструктурну підтримку розвитку інноваційної діяльності, що є джерелом інвестиційних ресурсів.

5. У виконаному дослідженні не приділено уваги проблематиці нової соціально-трудової реальності (входження на платформу «Праця 4.0», формування «цифрового покоління», поширення нетипових форм зайнятості тощо), не з'ясовано стратегічних напрямів збалансування розвитку національного ринку праці і цифрової економіки.

6. Як відомо за деякими джерелами, Україна визнана лідером серед європейських країн за активністю використання цифрових платформ, зокрема в частині фінансування й виконання окремих завдань. У зв'язку з цим доцільно було б розглянути проблеми регулювання цифрових платформ на території України та оцінити їх вплив на реальний сектор, фінансову (особливо податкову) систему чи конкретну галузь економіки.

7. Авторці дисертації варто було б, принаймні, у загальних рисах окреслити проблеми та перспективи розвитку цифрової економіки у контексті нової соціоекономічної реальності, породженої глобальною епідемією, з якою зіткнувся світовий соціум на початку 2020 року. Не дослідженім залишається питання використання потенціалу цифрових технологій у зменшенні наслідків коронавірусної інфекції для реального сектору економіки.

Водночас, висловлені зауваження не зменшують високий рівень вагомості отриманих наукових результатів і загалом позитивної оцінки дисертаційної роботи Штець Т. В.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Аналіз дисертації та опублікованих праць Штець Т. В. дає підстави зробити висновок про те, що дисертаційна робота на тему «Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки України» є самостійним завершеним науковим дослідженням, що виконане на актуальну тему, відзначається науковою новизною і практичною значимістю результатів, викладеним згідно вимог наукового стилю з кваліфікованою інтерпретацією основних положень, які випливають із власних досліджень авторки.

Зміст і структура дисертації цілком відповідають задекларованій меті, що

дозволило вирішити важливу наукову проблему, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних і прикладних зasad державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки України.

Положення та результати дисертаційної роботи відповідно до чинних вимог опубліковані у фахових наукових періодичних виданнях (у тому числі у виданнях, які включені до міжнародних наукометрических баз даних), зарубіжних наукових виданнях (у тому числі у виданнях, які відносяться до періодичних наукових видань інших держав, що входять до ЄС) та апробовані на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях. Наукові розробки, що містяться в дисертації, мають належний рівень практичного впровадження.

За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та спеціальності 051 – «Економіка».

Дисертаційна робота «Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки України» є завершеним науковим дослідженням, що за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановами Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р. та № 979 від 21 жовтня 2020 р., а її авторка Штець Тетяна Федорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри менеджменту

Полтавської державної аграрної академії

I. А. Маркіна

